

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	เสียงสะท้อนจากแม่ที่มีอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	
ผู้เขียน	นางสาวพนัชกร พองมูล	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์สุขภาพ)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.ธิดาวรรณ วิวัฒน์คุณูปการ	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งหมายทำความเข้าใจในกระบวนการสร้างทางสังคม ของกระแสความนิยมนมแม่ในสังคมไทยปัจจุบัน ว่าได้มีกระบวนการอะไรบ้างที่เข้ามามีบทบาทกับแม่หลังคลอดผู้มีอุปสรรคในการให้นมบุตร แม่ได้มีเสียงสะท้อน รวมทั้งแนวคิดและวิธีปฏิบัติการต่อกระบวนการเหล่านั้นอย่างไร พร้อมทั้งแม่มีปัญหาหรือเงื่อนไขชีวิตอะไรบ้างในการเลี้ยงลูกและให้นมบุตร การศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิด เพศ-เพศสภาพ ความเป็นผู้หญิง ความเป็นแม่ ร่างกาย ทางการเมืองและกระแสความนิยมนมแม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่าประสบการณ์ของหญิงในการให้นมแม่หลังคลอดปัจจุบัน ได้ถูกวางกรอบด้วยวาทกรรมความเป็นแม่และความรู้ทางการแพทย์ ทำให้เกิดกระแสความนิยมนมแม่เกิดขึ้นคือหญิงหลังคลอดต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน และเลี้ยงต่อไปควบคู่กับอาหารเสริมจนอายุครบ 2 ปีหรือมากกว่านั้น เพื่อประโยชน์อันสูงสุดที่จะเกิดกับลูกของตน และแม่ก็จะกลายเป็นแม่ที่ดีที่สังคมมอง

ปัจจุบันเงื่อนไขชีวิตของผู้หญิงมีมากขึ้น เมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทที่เปลี่ยนไปด้วย ผู้หญิงบทบาททางเศรษฐกิจที่เทียบเท่ากับชาย ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ของแม่เข้ามา หญิงหลังคลอดต้องทำหน้าที่ทั้งความเป็นแม่ และหญิงที่ต้องทำงานเพื่อหารายได้หรือเพื่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน เหล่านี้ยังไม่ใช่ปัญหาเดียวที่ทำให้แม่ไม่สามารถให้นมลูกได้ตามที่สังคมอยากให้เป็น แม่บางคนยังประสบปัญหาด้านการให้นมลูกด้านกายภาพอีก ที่มีทั้งหัวนมบอด หัวนมแตก หัวนมสั้น หรือน้ำนมมาน้อย เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคที่หญิงหลังคลอดจำนวนไม่น้อยต้องเผชิญ

ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นแล้วแต่ทำให้แม่ต้องเกิดความลำบากใจ เกิดความอึดอัดใจ ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามที่สังคมอยากให้เป็นอย่างเต็มที่ และเกิดข้อคำถามกับสิ่งที่สังคมปฏิเสธ นั่นก็คือนมชงที่กลายเป็นคู่ตรงกันข้ามกับนมแม่ เกิดข้อคำถามที่ว่าทำไมถึงไม่ให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมชงต่างๆ ที่แม่ก็มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมชงมาก่อน ซึ่งก็ไม่ได้เกิดผลเสียให้แม่ได้เห็น เหล่านี้จึงทำให้แม่มีพฤติกรรมต่างๆ ต่อกระแสนมแม่ ไม่ว่าจะเป็นบ่น การไม่เชื่อ ไม่ทำตามคำแนะนำ หรือแอบทำเมื่อไม่มีใครเห็น เป็นต้น เหล่านี้แม่ต้องต่อสู้กับแรงกดดันจากสังคมไม่น้อย ที่บีบบังคับให้แม่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมตนเองตามกระแสของสังคม หากเมื่อใดที่แม่ไม่ทำตาม แม่ก็จะถูกมองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี ไม่เสียสละเพื่อลูก ไม่เลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกของตน

การเติบโตของกระแสนมแม่นั้น สืบเนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้ลูกได้กินนมแม่ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ตามองค์การอนามัยโลกและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (WHO & UNICEF) ได้กำหนดไว้ เกิดเป็นนโยบายที่ทางสาธารณสุขต้องจริงจังกับการทำให้ผลนั้นสำเร็จและเป็นไปตามเป้า ซึ่งก็ถือว่าเป็นผลดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแม่และลูก แต่ในแม่ผู้มีอุปสรรคในการให้นมบุตรดังที่กล่าวมาข้างต้น มาตรการด้านสาธารณสุขอาจมองข้ามและละเลยเสียงของแม่เหล่านั้นไป

การศึกษาครั้งนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ที่จะช่วยให้ได้ยินเสียงสะท้อนของแม่ผู้มีอุปสรรคในการให้นมบุตรเหล่านั้น แล้วนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามเงื่อนไขของแม่แต่ละคน

Thesis Title Reflection from Mothers Facing Difficulties in Breast Feeding

Author Miss Panutchakorn Fongmoon

Degree Master of Arts (Health Social Sciences)

Thesis Advisory Committee

Lecturer Dr. Tidawan Wiwatkhunupakan	Advisor
Assistant Professor Dr. Thapin Phatcharanuruk	Co-advisor
Assistant Professor Dr. Songvuth Tuongratanaphan	Co-advisor

Abstract

This study aims to explore the level of social awareness and empowerment regarding breast feeding in Thai society today, including the role of mothers who face problems when breast feeding. The thesis closely studies these problems and identifies the thought process mothers go through to try and resolve these issues. The research carried out was influenced by our understanding of the role of women, motherhood, physiques and social awareness in terms of breast feeding.

Recent studies have shown that a mother is bound by a social consensus; that after giving birth, she must breast feed for six months, and that after six months she must breast feed along with using food supplements until the child is age two and more. This is seen to provide the maximum level of benefit with regard to the infant's growth rate, as well as the mother's ability to attain effective motherhood status from the perspective of society today.

Changes in modern society and the influence of economics have impacted upon the role of women today, such that in many places women can work equally to men. Women therefore must seek jobs to gain an income to meet the family's needs. However, these changes do not take into account the problem whereby mothers are unable to breast feed their young; as society also wishes. Some women may also experience physical deficiencies, such as flat, hollow or short nipples, and hypogalactia. These are the twin obstacles that many mothers face.

The problems stated above are of great concern, and can be heart-breaking issues for women because they feel they cannot be what society wants them to be. This then raises the issue whereby societies objectify the process, leading to the feeding of infants using formula milk.

When powdered milk appears as a reliable solution to physical deficiency issues, why can't mothers feed their infants with formula milk? Mothers feeding their infants with formula due to a physical deficiency face significant pressure from society, and that they cannot breast feed is perceived as representing 'bad motherhood'.

The growing awareness of breast feeding has been led by Thai government policy; a child must be breast fed to a certain age so as to correspond with international norms developed by the World Health Organization (WHO) and the United Nations Children's Fund (UNICEF). This policy, formulated by the Ministry of Public Health, must be strictly followed and is a key objective in order to maximize the benefits to be gained by mothers and children alike.

Mothers creating obstacles to breast feeding, as mentioned above, will be omitted from the Public Health policy framework.

This study aims to provide valuable information to public health personnel, as well as vocalize the views of a group of mothers who have trouble breast feeding their children. It should also be used in the application of policies adapted to meet the needs and conditions of mothers facing these issues.